

English Art and
Culture Biology
al Perspectives
cation Geography
atics Social Stu
erman Chem
nglish French
n Art and Cul

Beleidsplan burgerschap

Monique van der Grijp en Julia den Heuvel

April 2024

Inhoud

Inleiding	3
Bestuursvisie op burgerschap	3
Missie van Het Schoter	3
Visie van Het Schoter	4
Onze visie op (wereld)burgerschap	5
Oog voor jezelf	5
Oog voor de ander	5
Oog voor de wereld	5
Burgerschap in het curriculum	6
De bevindingen	7
Per leerjaar	7
Per thema	7
Per ontwikkeling op de leerlijn	7
Per schoolsoort	7
Per vak	7
De acties	8
De bèta-secties	8
Kwaliteitszorg rondom burgerschap	9
Professionalisering op het gebied van burgerschap	10
Bijlage: Burgerschap overzicht per leerjaar	11

Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan burgerschap 2023- 2027. In dit plan beschrijven we de visie op burgerschap van het bestuur, de missie van Het Schoter en de visie op burgerschap op onze school. In verschillende hoofdstukken wordt beschreven hoe het burgerschapsonderwijs op Het Schoter wordt vormgegeven en welke plek het in het curriculum van de verschillende leerjaren inneemt.

Bestuursvisie op burgerschap

Vanuit het bestuur van Dunamare Onderwijs is in het najaar van 2022 een bestuursvisie op burgerschap geformuleerd. Deze visie vormt het uitgangspunt voor de visie op burgerschap op de scholen.

Bij Dunamare Onderwijs streven we ernaar dat iedere leerling een kwalitatief goed diploma haalt. Echter, Dunamare doet meer: onze scholen zijn een oefenplaats waar je onderwijs samen maakt. En niet alleen onderwijs waarbij het erom gaat wat je moet kunnen en kennen, maar ook dat je leert wie je bent en waar je voor staat. We dagen leerlingen uit om na te denken hoe zij hun steentje bij kunnen dragen aan de samenleving en we helpen de leerlingen met het ontwikkelen van hun moreel kompas. Dit zien wij als een onderdeel van ons burgerschapsonderwijs. Burgerschapsonderwijs gaat volgens over hoe we omgaan met verschillende vrijheden en rechten voor de leerling zelf, een ander en de samenleving. Daarnaast oefenen we met de leerlingen hoe ze zich als zelfstandig burger kunnen manifesteren in sociale, maatschappelijke en politieke context. Om dit te kunnen, is het van belang dat de leerling kennis opdoet van de democratische rechtstaat en bijbehorende vaardigheden en houdingen.

Missie van Het Schoter

Het Schoter is een openbare school waar ieder kind ongeacht godsdienst, levensbeschouwing en/of sociaal-culturele achtergrond welkom is. In de visie van Het Schoter staat de lerende leerling centraal en wij zien het als onze missie om alle leerlingen zoveel mogelijk te laten leren en om ze voor te bereiden op een actieve rol in een steeds internationaler wordende samenleving. Het Schoter biedt brede vorming op cognitief, sociaal, cultureel en sportief gebied. Het Schoter is een lerende organisatie die zich niet alleen richt op kennisoverdracht, maar ook nadrukkelijk aandacht heeft voor het aanleren van vaardigheden en een brede oriëntatie op de wereld om ons heen.

Het Schoter biedt kansen en prikkelt leerlingen die kansen aan te grijpen en hun capaciteiten optimaal te benutten. Hierbij heeft de school een stimulerende en begeleidende taak. Daarom dagen wij de leerlingen uit actief deel te nemen aan het onderwijsleerproces, zichzelf te ontwikkelen en hiervoor de verantwoordelijkheid te leren dragen. Dat is de bagage die onze leerlingen nodig zullen hebben voor een actieve bijdrage in een voortdurend veranderende maatschappij en wereld. Het Schoter streeft maatwerk na: iedereen is anders en uniek en verdient een individuele benadering die nodig is om optimaal tot ontwikkeling te komen op zowel cognitief als sociaal-emotioneel vlak. Onze leerlingbegeleiding is hierop ingericht en onze visie op onderwijs past hierbij.

Het Schoter biedt uitdagend onderwijs voor al haar leerlingen. Wij bieden Cambridge Engels aan in alle afdelingen en we kennen een doorlopende leerlijn vanaf de brugklas tot en met de examenklas voor lichamelijke opvoeding, beeldend tekenen en drama. Daarnaast kunnen al

onze leerlingen naast regulier onderwijs kiezen voor tweetalig onderwijs. Onze vwo-leerlingen dagen we extra uit met vakoverstijgende realistische opdrachten. Het aanleren van academische vaardigheden en een gepersonaliseerde benadering zijn naast het aanbieden van de realistische opdrachten de andere twee kenmerken van ons uitdagend vwo-onderwijs.

Dit alles vindt plaats in een school die sterk hecht aan een veilig klimaat voor leerlingen en personeel, aan een duidelijke structuur en een goede sfeer. Een school waar aandacht is voor het leerproces, de persoonlijke begeleiding van leerlingen en een school die samen met de ouders zorg draagt voor een omgeving waarin onze leerlingen optimaal kunnen leren, leven en zich ontwikkelen.

Visie van Het Schoter

Op Het Schoter zien we het als onze taak om alle leerlingen voor te bereiden op de rest van hun leven. Dat betekent dat we leerlingen zoveel mogelijk kansen geven om zich als persoon te ontwikkelen, dat we hen optimaal uitdagen tot een leven lang leren en dat we hen willen voorbereiden op het functioneren in een complexe en multiculturele internationale omgeving. Die opdracht komt terug in de wijze waarop we onze visie op onderwijs hebben geformuleerd.

Met onze visie op leren, die erop gericht is om leerlingen uit te dagen steeds het beste uit zichzelf te halen, sluiten we nadrukkelijk aan bij wat we uit de cognitieve psychologie weten over hoe mensen leren en bij wat aantoonbaar werkt in het onderwijs. We werken nadrukkelijk evidence informed. Daar vloeit uit voort dat we leerlingen een gedegen kennisbasis meegeven, dat we aandacht besteden aan reflectie op alle niveaus en dat we leerlingen in toenemende mate ruimte geven om bewust eigen keuzes te maken. Onze visie berust op drie onderwijskundige pijlers en is tot stand gekomen door input van het hele team. De drie pijlers zijn: Oog voor Kennis Verwerven, voor Reflectie en voor Autonomie.

Wij geloven dat wij met onze aanpak op een positieve wijze bijdragen aan het leren en ontwikkelen van leerlingen en collega's. De drie pijlers komen in onze lessen tot uiting.

Onze visie op (wereld)burgerschap

Het Schoter biedt alle leerlingen, in een vertrouwde en veilige omgeving, de mogelijkheid om zichzelf te ontwikkelen en uit te dagen. Wij geven ze handvatten om zichzelf te positioneren in een steeds complexere, internationale wereld, waarin thema's als globalisering en wereldburgerschap centraal staan. We bevorderen actief (wereld)burgerschap en sociale cohesie. We leren leerlingen om open te staan voor anderen en voor andere perspectieven en om zich in die anderen te verplaatsen. Daarbij schenken we nadrukkelijk aandacht aan (zelf)reflectie en vinden we het belangrijk dat leerlingen participeren in de samenleving. Wij bieden leerlingen een brede blik op de wereld en stimuleren hen tot nadenken over die wereld aan de hand van bijvoorbeeld de volgende vragen: hoe maken we goede keuzes, hoe kunnen we nadenken over wat er in de wereld gebeurt en hoe zorgen we voor onszelf, de ander en de wereld? Deze centrale vragen hebben betrekking op drie pijlers van onze pedagogische visie: Oog voor Jezelf, voor de Ander, en voor de Wereld

Wij geloven dat wij met onze aanpak op een positieve wijze bijdragen aan de ontwikkeling van onze leerlingen als wereldburgers. Onze visie zal de komende schooljaren in samenspraak met leerlingen en docenten nader uitgewerkt worden in praktische handreikingen. Daarbij opereren wij steeds conform de eisen die de nieuwe wet Burgerschap stelt.

Oog voor jezelf

'Op Het Schoter leer je nadenken over welke waarden voor jou belangrijk zijn. Binnen ons onderwijs vinden we het belangrijk dat je persoonlijke keuzes kunt maken en werken we aan kritische denkvaardigheden. Je leert bijvoorbeeld niet alleen jouw eigen mening te vormen en te geven, maar deze te onderbouwen met standpunten en betrouwbare bronnen. Je leert ook nadrukkelijk welke invloed je eigen perspectief heeft op de wijze waarop je naar de werkelijkheid kijkt.'

Oog voor de ander

'Op Het Schoter is er ruimte voor verschil. Je luistert naar andermans mening en verplaatst je in de ander. We gaan respectvol en gelijkwaardig met elkaar om. Een discussie voer je op de inhoud, maar niet op de persoon. Naast kennis over bijvoorbeeld politieke, culturele, religieuze, sociale en economische systemen en verschillen, besteden we aandacht aan vaardigheden om hier mee om te gaan en hierop te reflecteren.'

Oog voor de wereld

'Op Het Schoter leren we over de wereld om ons heen en onze eigen rol daarin. Dat doen we door de wereld vanuit verschillende perspectieven te belichten en ons te verdiepen in andere culturen. Wij werken aan bewustwording van mondiale vraagstukken vanuit economisch, cultureel, politiek, sociaal en ethisch perspectief en bezinnen ons op mogelijke oplossingen van deze vraagstukken. We bieden in ons onderwijs ruimte om ook buiten de school te leren.'

Burgerschap in het curriculum

In 2022 is er samen met Globi een leerlijn uiteengezet, waarbinnen er voor leerlingen de ruimte is om in verschillende ontwikkelingen te kunnen werken. Deze ontwikkelingen zijn:

1. Benoemen en herkennen
2. Verdiepen en verbreden
3. Participeren

Daarnaast is er thematiek gekozen die binnen deze ontwikkeling centraal staan:

1. Politiek
2. Cultuur
3. Werk en inkomen
4. Duurzaamheid

Voor de TTO-afdeling is er toentertijd geïnventariseerd wat de huidige stand van zaken omtrent burgerschap was. In 2023-2024 is deze inventarisatie ook gedaan per leerjaar voor de overige afdelingen. Deze inventarisatie is gebaseerd op de leerlijn en de gekozen thematiek (zie bijlagen). Naast de projecten per leerjaar zijn er ook schoolbrede projecten en activiteiten, zoals de accentweken en Paarse Vrijdag.

De bevindingen

Per leerjaar

De hoeveelheid projecten omtrent burgerschap neemt sterk toe met het leerjaar. In leerjaar 1 is er, blijkbaar, nog weinig aandacht voor burgerschap. In leerjaar 4 is het aanbod in burgerschap het grootst. In leerjaar 6 lijkt burgerschap weinig voor te komen, wat er wel wordt gedaan, is voornamelijk herhaling.

Per thema

Het onderwerp politiek is duidelijk ondervertegenwoordigd in de onderbouw. Ook werk en inkomen wordt daar minder besproken dan cultuur en duurzaamheid. Het onderwerp cultuur is in de bovenbouw oververtegenwoordigd. Dit komt voornamelijk door de talen, waarbij lezen belangrijk is.

Per ontwikkeling op de leerlijn

Het lijkt alsof 'benoemen en herkennen' niet vaak aan de orde is, maar veel projecten bevatten zowel dergelijke leerdoelen, als leerdoelen bij 'verdiepen en verbreden' of zelfs 'participeren'. Ik heb ze dan bij het hoogste (of best passende) leerdoel geplaatst. Veel projecten zitten rond het leerdoel 'verdiepen en verbreden'. Participeren is ook wat ondervertegenwoordigd.

Per schoolsoort

De projecten rondom burgerschap zijn over het algemeen gelijk verdeeld over de schoolsoorten. Vanuit LOB zijn er wel minder projecten voor havo en vwo dan voor mavo.

Per vak

Logischerwijs dekken aardrijkskunde, economie en geschiedenis veel onderwerpen omtrent burgerschap. Daarop volgen Nederlands en lichamelijke opvoeding. Ook Engels is in de bovenbouw veel bezig met burgerschap. Minder burgerschap vinden we bij: Frans, Duits, biologie, natuurkunde en scheikunde en kunst. Geen burgerschap vinden we bij wiskunde. Voor leerlingen in de bovenbouw met een NG/NT profiel wordt er dus minder aangeboden omtrent burgerschap. Op het vwo wordt dit gat nog iets gedicht voor GPR.

De acties

De bèta-secties

Wat opviel na de inventarisatie is dat de bètavakken minder projecten en opdrachten hebben omtrent burgerschap dan de gammavakken en de taalvakken. Dit komt logischerwijs doordat de thema's in het PTA niet direct maatschappelijke onderwerpen zijn. Het gevaar is dat bovenbouwleerlingen met een NG/NT-profiel hierdoor achterblijven op het gebied van burgerschap. Hierover zijn de conrector vwo en coördinator burgerschap, in gesprek gegaan met de sectie NASK. Onze verwachting was dat er wel degelijk aandacht wordt besteed aan burgerschap, maar dat het minder herkenbaar is. De volgende punten zijn door de sectie aangedragen.

- De actualiteit wordt vaak meegenomen en besproken, maar is niet de kern van de les. Hierbij kan er gedacht worden aan bijvoorbeeld milieu of geopolitiek.
- Voorbeelden uit de maatschappij worden gebruikt om de belevingswereld van leerlingen aan te spreken.
- Bij (praktische) bètavakken is er veel ruimte voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Hoe ga je met elkaar om? Hoe werk je met elkaar?
- Ook onderzoeksvaardigheden zoals het lezen van (nieuws)artikelen en het selecteren van betrouwbare bronnen is belangrijk bij bèta vakken.

Kwaliteitszorg rondom burgerschap

Het burgerschapsonderwijs moet opgenomen worden in de kwaliteitszorgcyclus. De doelen rondom kennis vergaren zijn goed beschreven bij de verschillende secties. Wanneer het gaat om reflectie is dit in de meeste gevallen opgenomen als het gaat om projecten die beoordeeld worden voor een cijfer. Bij veel secties worden deze projecten beoordeeld aan de hand van rubrics en in deze rubrics is een plaats ingeruimd voor reflectie.

TTO-leerlingen nemen deel aan debatwedstrijden zoals Soap Box Challenge en MUN (Model United Nations). Bij uitstek bij deze onderdelen worden vaardigheden geëvalueerd. Reguliere leerlingen nemen bij verschillende vakken deel aan debatten als onderdeel van het curriculum.

Vaardigheden als samenwerken worden aangeleerd en geëvalueerd bij bijna alle vakken.

Het Schoter heeft een duidelijke pedagogische visie op onderwijs. Het pedagogisch handelen van docenten vloeit hier logischerwijs uit voort. Oog voor jou, oog voor elkaar en oog voor een positief leer- en leefklimaat.

In de sectieplannen hebben sectie aangegeven op welke wijze zij aandacht schenken aan burgerschap en hoe zij hun rol zien als docent zien in combinatie met burgerschap.

Tevens zijn de onderdelen burgerschap zoals in de bijlage “Burgerschap overzicht per leerjaar” zijn aangegeven opgenomen in PTO en PTA.

Professionalisering op het gebied van burgerschap

Dit is een onderdeel dat zeker aandacht verdient in de toekomst. De docent die dit jaar het aanbod burgerschap bij de verschillende vakken in kaart gebracht heeft, zal per 1-8-2024 Het Schoter verlaten. In het taakbeleid is geen ruimte opgenomen voor een coördinator burgerschap. Er is ook geen taakomschrijving voor deze docenttaak.

In schooljaar 23/24 stond het thema burgerschap bij alle secties op het netvlies, mede doordat ze bevraagd werden om een inventarisatie te maken van de bovengenoemde thema's en hun aandeel daarin. Secties werden daardoor gedwongen om over het thema burgerschap na te denken.

Met de Bètasecties is naar aanleiding van de inventarisatie een gesprek gevoerd.

Het politieke spectrum is op dit moment volop in beweging. Dit kan gevolgen hebben voor de rol, omvang en positie van burgerschap in het onderwijs. Het is goed om de ontwikkeling op dit gebied nauwlettend te volgen om tijdig te kunnen anticiperen.

Bijlage: Burgerschap overzicht per leerjaar

Klas 1	Benoemen & Herkennen	Verdiepen & verbreden	Participeren
Werk en inkomen	AK spreiding welvaart (MHV)	SumoBots (HV)	Excursie Teyler Museum (MHV)
Duurzaamheid	LO Gezonde week (MHV)		
Politiek			NL Mediawijsheid (M)
Cultuur	AK cultuur (MHV) AK migratie (MHV) FA schoolsysteem Frankrijk (V)	NL Fictieboeken (MHV) NL Krant maken (V) EN Citizenship in Literature (MHV)	LO Sportlocaties in de buurt (MHV) Oud-Haarlem-Noord AH Bouwens (M)

Klas 2	Benoemen & Herkennen	Verdiepen & verbreden	Participeren
Werk en inkomen		ECO budgetteren en begroten (M) ECO Sparen en lenen (M) ECO Aan het werk (M)	AK welvaartsontwikkeling (MHV) LOB bedrijfsbezoek Joh. Enschede (M) LOB Kick-off profielkeuze kwaliteitenspel (M) LOB Tech your Talent (M)
Duurzaamheid	LO Gezonde week (MHV)	ECO Duurzaam produceren	AK Leefbaarheid steden (MHV) AK drinkwater (MHV) BIO Future Masterchef (HV) NL Klokhuis aflevering goed doel (M)
Politiek		NL betoog actualiteit (M) ECO Wat regelt de overheid? (M)	
Cultuur	DU Leesboekje Duitse cultuur (MHV)	XL Eiland ontwerpen (V) NL Smiley (migratie) (HV) NL Fictieboeken (MHV) GS Slavernij (HV) EN Citizenship in Literature (MHV) (s)cool on Wheels (V) Excursie Teyler Museum (V) KiKid voorstelling (MHV)	LO sportlocaties in de buurt (MHV)

Klas 3	Benoemen & Herkennen	Verdiepen & verbreden	Participeren
Werk en inkomen		AK Wereldeconomie en welvaartsverdeling (MHV) ECO werk (M) LOB Beroepenavond (M) LOB Mbo-Markt (M)	ECO stage (M) LOB Kick-off profielkeuze kwaliteitspel (MHV) LOB Stage (MH)
Duurzaamheid	LO Gezonde week (MHV)	AK Energietransitie (MHV) BIO kwaliteit water en grond (MHV) XL betoog/beschouwing klimaatverandering ECO Duurzaam ondernemen (V) NA Duurzame energie (HV) SK Fossiele brandstoffen (HV)	ECO Duurzaamheid (M) EN Ted Talk Climate Change (V)
Politiek	GS Plagen/pandemieën (HV)	NL Toets fictie en facetten (M)	NL debatteren (M) ECO Overheid & ondernemen (M) GS De bezetting + verzetsmuseum (HV) Prodemos Den Haag (M)
Cultuur	DU Flyer Duitstalig land (M)	AK Migratiepatronen (MHV) Migratievraagstuk perspectief migrant (HV) NL Fictieboeken (MHV) FA Francofolie (HV) EN Freedom writers (V) EN All Right (HV) EN Artists (H) EN Citizenship in Literature (MHV) Voorstelling KiKid (HV)	LO sportlocaties in de buurt (MHV) Werkweek (M)

Klas 4	Benoemen & Herkennen	Verdiepen & verbreden	Participeren
Werk en inkomen	BECO Financiële zelfredzaamheid (H)	MA Verzorgingsstaat (H) AK Welvaartsverdeling (HV) NSK 2 Beroepsgroepen scheikunde LOB Infobijeenkomst vervolgopleiding (M) LOB Voorlichting Oriëntatietraject Nova College (H) LOB Voorlichting HBO In Holland (M) LOB Beroepenavond (HV)	ECO Presentatie krant (V) LOB Proefstuderen Nova College (M)
Duurzaamheid	SK Duurzaamheid/groene chemie (HV) BIO PO Milieu (M)	NSK 2 Fossiele brandstoffen (M) NK Warmtepompen en duurzame energie (HV) AK Wateroverlast en droogte (HV) AK Excursie Nijmegen (HV) BIO Klonen (HV)	BECO Duurzaam ondernemen (HV) LO Gezonde week (MHV) LO Sportlocaties in de buurt (MHV) LO Sportoriëntatie (M) AK PO omgeving (MH) BIO Fotosynthese (M)
Politiek		MA Rechtsstaat (MH) ECO Debat belastingsystemen (HV) GS Staatsinrichting (M) FA Humanitaire hulp (H) FA Francofolie EN Leesvaardigheid Oorlog (M) EN Cultuur van de Engelstalige wereld (M) GPR Global Issues (V)	MA Politiek (MH) Prodemos Den Haag (H)
Cultuur		MA Pluriforme Samenleving (M) GS Culinaire geschiedenis (V) NL Boekopdracht perspectieven (H) NL Boekrecensie (H) NL Populair wetenschappelijk artikel (V) NL Discriminatie (V) DU Duitse clichés of adel (V) DU Duitse cultuur (H) EN Literatuur: Coming of Age (HV) EN Disney Prinsessen + Maatschappij (HV)	MA Pluriforme Samenleving (H) KUDR Verdiepen in doelgroep (HV) KUDR Filosofische/maatschappelijke voorstelling (M) GS Rijksmuseum (H) KUA Stedelijk museum (HV) Reis Brussel (HV) Werkweek (H) The Returned Toneel Haarlem (M) NL Debat (MV)

Klas 5	Benoemen & Herkennen	Verdiepen & verbreden	Participeren
Werk en inkomen	BECO Financiële zelfredzaamheid (V)	MA Verzorgingsstaat (V) AK Welvaartsverdeling (H) LOB Infobijeenkomst vervolgopleiding (H) LOB Studiekeuzevoorlichting In Holland (H) LOB Voorlichting RUG (V)	BECO Schoolbestuur (V)
Duurzaamheid	SK Duurzaamheid/groene chemie (HV) B	KUDR Klokhuisaflevering (V) AK Wateroverlast en droogte (H)	LO Gezonde week (V) LO Sportlocaties in de buurt (V) LO Sportoriëntatie (H) NA In de speeltuin (V)
Politiek		MA Rechtsstaat (V) ECO “werkelijke prijs” (H) GS Staatsinrichting (HV) NL Schrijven actualiteit (H) NL Ted Talk actualiteit (H) Column actualiteit (V) GPR Global Issues (V) Paleis op de Dam (V)	MA Politiek (V) EN Mondeling actualiteit (H) Prodemos Den Haag (V) BIO Genetische modificatie (V)
Cultuur		AK Opbouw Nederlandse steden (H) GS 10 Vrouwen 10 Tijdvakken (V) NL Boekopdracht Belevingswereld (H) NL Boekopdracht perspectieven (V) DU Duitstalige geschiedenis (V) EN Lezen Diversiteit (HV) EN Presentatie Engelstalige cultuur (V) BIO Voortplanting (H) BIO medicijnen, alcohol, drugs (H)	MA Pluriforme Samenleving (V) Werkweek (V)

Klas 6	Benoemen & Herkennen	Verdiepen & verbreden	Participeren
Werk en inkomen		BECO Beleggen (V) AK Welvaartsverdeling (H) LOB Infobijeenkomst vervolgopleiding (V)	
Duurzaamheid	SK Duurzaamheid/groene chemie (V)	AK Wateroverlast en droogte (HV)	LO Sportoriëntatie (V) NASK Geen Domino (V)
Politiek		ECO “werkelijke prijs” (V) NL Schrijven actualiteit (V) NL Ted Talk actualiteit (V) EN Literatuurgeschiedenis oorlogspoëzie (V) Paleis op de dam (V)	EN Mondeling actualiteiten (V)
Cultuur		NL Boekopdracht Belevingswereld (V) FA En finir avec Eddy Bellegueule’ (V) EN Lezen dystopie (V) AK Stedenbouw en segregatie (V) BIO Voortplanting (V) BIO Medicijnen, alcohol, drugs (V)	

Het Schoter
Sportweg 9
2024 CN Haarlem
023 - 525 84 91
info@schoter.nl

WWW.SCHOTER.NL

